

ALLERGI

– var uppmärksam på symptom!

Astma och allergier har ökat kraftigt i västvärlden de senaste decennierna och är i dag ett av våra vanligaste folkhälsoproblem. Även hos hundar, som i stort delar vår livsmiljö, ökar allergierna. Som hundägare gäller det att vara observant. Ju tidigare behandling, desto bättre resultat och mindre lidande för hunden.

TEXT LENA HEIMLÉN FOTO JOHAN ALP

Kerstin Bergvall är veterinär, dermatolog och forskare och arbetar med hudsjukdomar hos alla djurslag, men framför allt hos sällskapsdjur (hund, katt och häst). Arbetet omfattar specialistmottagning, undervisning och forskning rörande hudsjukdomar. Hon undervisar och föreläser i ämnen som berör dermatologi hos smådjur och häst på veterinärprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala och internationellt.

Vänd!

Vi bor renare, vi vistas alltmer inomhus i hygieniska lokaler och vi har färre barn och större boyta i dag än tidigare. Dessutom äter vi i större utsträckning steril och ultraprocessad mat under uppväxttiden när immunförsvaret mognar vilket gör att vi exponeras för färre typer av bakterier även i munhåla och tarmsystemet. Detta faktum bedöms också vara kopplat till ökad risk för allergier.

Allergi innebär att kroppens immunförsvaret överreagerar med allergiantikroppar och inflammation vid kontakt med ämnen som den normalt ska tåla.

Man räknar med att mellan tre och femton procent av den totala hundpopulationen har någon form av allergi. Vanligast är allergi mot ämnen i omgivningen, till exempel dammkvalster, mögel eller pollen, samt mot födoämnen.

- Huden är det stora målorganet när det gäller allergi, säger Kerstin Bergvall, en av Sveriges mest framstående dermatologer. Återkommande öronproblem är oftast ett tecken på allergi. Det är viktigt att man tidigt konstaterar om problemen är allergiskt betingade och åtgärdar så tidigt som möjligt för att undvika kroniska reaktioner såsom vävnadsförändringar och resistent infektioner.

Hundar med allergi har oftast klåda i ansikte, öron, tassar, armbålar, ljumskar och runt analöppningen. Kardinalsymtom är att hunden kliar sig, biter, naggar och slickar (på ställen där den inte kommer åt att klia med baktassarna) eller åker kana på stjärten. Symtomen debuterar oftast i öronen, hörselgångar och insidan av öronlapparna, eller på tassarna. Det gäller oavsett om det är allergi mot födoämnen eller ämnen i miljön. En del hundar kan även få rinit, hösnuva, eller konjunktivit, allergisk ögoninflammation. Däremot får inte hundar astma.

Starta med foderutredning

Om man misstänker att hunden är allergisk mot något bör man börja med en foderutredning, efter att man utesluter andra sjukdomar och tillstånd med liknande symtombild, till exempel parasiter eller någon infektion i huden. Diettest görs under kontrollerade former och i samråd med veterinär. För hundar som har problem endast under vissa tider på året kan

man dock utesluta maten som utlösande faktor, äter gör de ju året runt.

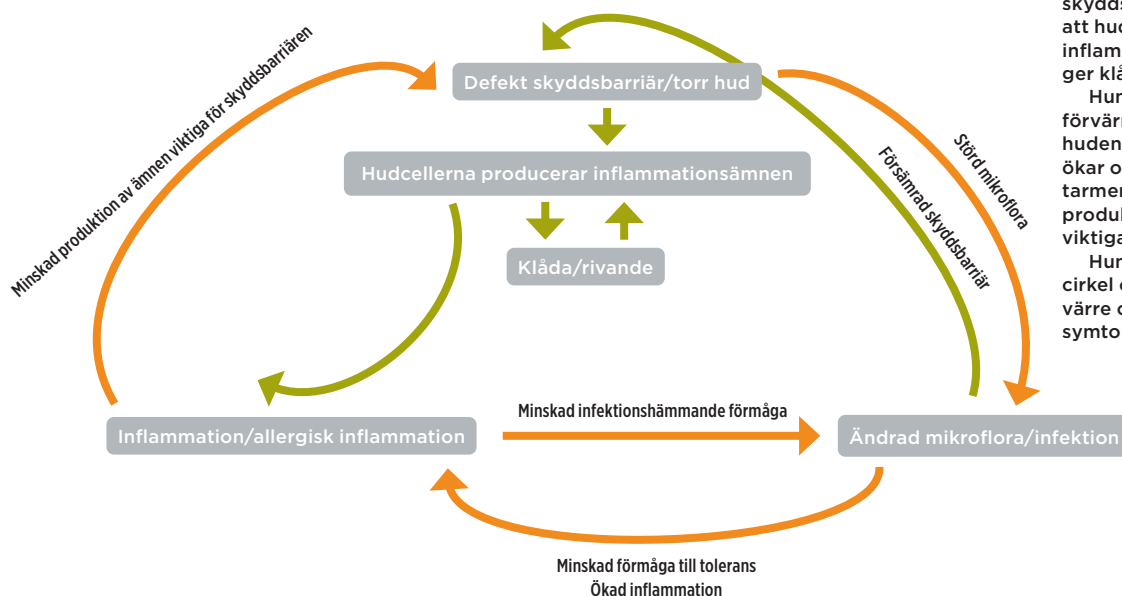
De vanligaste proteinkällorna som kan orsaka allergi är fågel, nöt, fläsk, fisk och vete men det förekommer även korsreaktioner. Man har i studier kunnat visa att kyckling innehåller sju huvudallergener som hund kan reagera på och ett flertal av dessa delas av andra djurslag, vilket innebär att en hund som är allergisk mot kyckling även kan få en allergisk reaktion av till exempel fisk och fläsk. Nötköttallergiska hundar kan reagera även på lamm, hjort och mjölkprotein. På senare år har foder med insekter som proteinkälla marknadsförts som allergifoder, men insekterna innehåller tropomyosin, en allergen som är mycket spridd. Den finns till exempel i dammkvalster, stickande insekter och räkor och kan ge allergiska reaktioner hos hundar med allergi mot dessa.

- Insektsbaserat foder är därför inte lämpligt att ge till

”Insektsbaserat foder är inte lämpligt att ge till allergiska hundar under en dietutredning”

allergiska hundar under en dietutredning, säger Kerstin Bergvall med eftertryck. Det säkraste man kan ge sin hund är så kallad hydrolyserad kost, alltså foder som innehåller höggradigt sönderdelat protein med hög andel fria aminosyror. Det har dessutom visats i undersökningar att det tyvärr inte är ovanligt att foder som sägs innehålla bara en proteinkälla kan innehålla även andra proteinkällor, ungefär som när matproducenter varnar konsumenter med texten ”kan innehålla spår av nötter”. Denna typ av kontaminering kunde inte påvisas i de höghydrolyserade foder som testades.

Allergier är ett komplicerat kapitel, både att förklara och råda bot på. Eller snarare finna behandling för. Allergier kan inte botas och utan adekvat behandling blir de värre med åren. Något som ytterligare har krånglat till det är korsreaktiviteten: en allergisk reaktion mot ett ämne som också leder till en allergisk reaktion mot ett annat ämne. Det beror oftast

Bilden illustrerar hur komplicerat allergi är. Defekt skyddsbarriär/torr hud gör att hudcellerna producerar inflammationsämnen vilket ger klåda.

Hunden kliar sig, vilket förvärrar den inflammerade huden, risken för infektion ökar och stör bakteriefloran i tarmen vilket minskar kroppens produktion av ämnen som är viktiga för skyddsbarriären.

Hunden hamnar i en ond cirkel och allergin blir allt värre om man inte behandlar symtomen.

Valpen Lucky, 3 månader, norwichterrier, råkade vara på besök denna dag och fick agera fotomodell tillsammans med Kerstin. Lucky är frisk och har inga kända allergier.

”Det finns också ett antal gamla skrönor som verkar vara svåra att ta död på”

på att allergenerna har liknande egenskaper som utlöser kroppens immunförsvar.

Det finns också ett antal gamla skrönor som verkar vara svåra att ta död på. Förr trodde man till exempel att hundar med kvalsterallergi inte kunde äta torrfoder, vilket inte stämmer. Studier har visat att kvalster i torrfoder inte är ett problem, såvida inte förpackningen har stått öppen länge eller förvarats på ett felaktigt sätt. Det är faktiskt mer kvalster i vanligt mjöl än i torrfoder.

Atopisk dermatit drabbar hundar som är allergiska mot pollen, dammkvalster, mögel eller andra ämnen i omgivningen. Främsta symtomet är klåda, generell eller på specifika

områden. Samma sjukdomsbild kan framkallas av födoämnen.

- Som hundägare gäller det att vara observant på om hunden visar tecken på allergi så att behandling och åtgärdsplan kan sättas in tidigt. Ju tidigare man behandlar allergin, desto mindre risk att hunden får kroniska besvär och ett livslångt lidande, säger Kerstin Bergvall. Fångar vi upp dem i tid så hejdar vi en stegrande utveckling. Allergi hos hund är annars en progressiv sjukdom.

Vad är atopisk dermatit?

Den internationella beskrivningen av sjukdomen hos hund lyder:

Atopisk dermatit är en genetiskt disponerad inflammatorisk och kliande allergisk hudsjukdom med karakteristiska kliniska tecken, associerad med IgE-ak (allergiantikroppar) mot allergener i omgivningen.

Allergi mot något i omgivningen visar sig som regel hos ►

hundar mellan sex månaders och tre års ålder. Efter tre års ålder är det ovanligt att en sådan allergi startar, likaså är det ovanligt att det startar hos små valpar men det förekommer. Matallergi kan debutera i vilken ålder som helst även om ungefär hälften av dem som är matallergiska blir sjuka före ett års ålder.

Vi vet också att mag-tarmkanalens bakterieflora (mikrobiota) påverkar biologiska mekanismer av betydelse för hälsa och sjukdom och har stor inverkan på vårt immunförsvar. Det finns ett flertal studier kring sambandet mellan tarmflora och allergier, bland annat en japansk studie på rasen shiba

”Rådet till uppfödare är därför att bara använda friska djur i aveln”

som visade att hundar med atopisk dermatit hade en förändrad bakterieflora, jämfört med friska hundar.

Inga pricktester för hundar

En del hundar drabbas av allergi mot både födoämnen och ämnen i omgivningen.

- Ja, statistik visar att ungefär hälften av matallergiska hundar även är allergiska mot ämnen i omgivningen, och av dem som har omgivningsallergi är cirka 40 procent även allergiska mot födoämnen. Dessvärre finns inget pricktest, blodprov, salivtest eller håranalys som fungerar för att ta reda på om en hund är matallergisk. Om det fanns, skulle vi aldrig behöva någon genomföra en arbetskrävande dietutredning, säger Kerstin Bergvall.

Vissa hundraser löper högre risk att drabbas av någon form av allergi vilket kan förklaras med att allergi delvis är genetiskt betingad. Hur hög risken är att drabbas varierar stort och det är inte bara en gen utan mängder av gener som samverkar; till exempel gener som kodar för en defekt skyddsbarriär i huden, gener som kodar för ett avvikande immunförsvar eller gener som kodar för hur bra vi tillverkar allergiantikroppar. Ju fler genetiska riskfaktorer, desto högre risk att hunden utvecklar någon allergi. Omkring halva riskfaktorn för att utveckla allergi är genetisk. Det pågår omfattande forskning både i Sverige och internationellt. Forskare vid SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, och Uppsala universitet har visat att en gen som kan ha betydelse för hudens barriärfunktion är inblandad i utvecklandet av atopisk dermatit (kronisk allergisk hudsjukdom).

Hög ärftlighetsfaktor

Att allergier är vanligare i vissa raser beror alltså delvis på att sjukdomen har en hög ärftlighetsfaktor, men det är många olika riskgener som samverkar med miljöfaktorer. Därför är en enkel DNA-test inte till hjälp för uppfödare i deras val av lämpliga avelsdjur, eller för att förutsäga om en individ kommer att bli sjuk. DNA-tester används i nuläget främst för sjukdomar som styrs av en enda gen och sjukdomen orsakas av en enskild mutation som, när den finns hos båda föräldradjuren, gör att hunden blir sjuk.

Exempel på högriskraser för allergi är fransk bulldogg, staffordshire bullterrier, tysk schäferhund, boxer, golden retriever, labrador retriever och west highland white terrier.

Kerstin berättar om de tre viktigaste delarna i vården av allergiska hundar: Se till att hunden har en intakt hudbarriär, att dämpa inflammation och hindra infektion.

Eftersom det inte finns några enkla tester för att avgöra om en hund bär på allergi eller inte, finns inga förutsättningar att starta någon typ av hälsoprogram för att minska förekomsten av allergier. Rådet till uppfödare är därför att bara använda friska djur i aveln, men det gäller ju inte bara allergier utan alla ärftliga sjukdomar.

- Det finns tre viktiga delar i all vård av allergiska patienter, säger Kerstin Bergvall. Se till att hunden har en intakt hudbarriär, att dämpa inflammation och hindra infektion. En dålig skyddsbarriär i huden innebär att hunden lättare tar upp allergener som leder till inflammationer och ökad risk för infektioner. Allergi är en progressiv sjukdom som är ganska lätt att proaktivt hejda. För dem som är allergiska mot ämnen i omgivningen finns dessutom möjlighet att vaccinera fram tolerans. ●

När immunförsvaret överreagerar

➔ Allergi innebär att kroppens immunförsvar överreagerar, oftast med allergiantikroppar mot ämnen som den normalt ska tåla. De vanligaste är allergi mot ämnen i omgivningen, så kallad atopisk dermatit, och allergi kan även vara födoämnesutlöst.

Hundar kan även utveckla kontaktallergi. I mer ovanliga fall går det inte att påvisa exakt mot vad hunden är allergisk.